

הפרושים - תלמידי הגר"א בא"י

בלוג מחקרי של החוקר אלי אליאך אודות "עליית תלמידי הגר"א" - עלייתם והתיישבותם של ה"פרושים" בני הישוב הישן בארץ-ישראל בראשית המאה ה-19

פרטים חדשים אודות רבי סעדיה ב"ר נתן נטע תלמיד הגר"א

מרץ 06, 2023

פרטים מעטים ידועים אודות משפחתו ותולדותיו של רבי סעדיה ב"ר נתן נטע, אחד מגדולי תלמידי הגר"א ומהוותיקים שבהם, וגם מה שידוע לא נתברר לאשורו.

אתחיל עם קטע מדברים שכתבו בני הגר"א אודותיו, כשהם מונים את תלמידיו הגדולים של אביהם הגר"א, זה לשונם:

"והרביעי הרב הגדול המופלג בתורה וביראה המפורסם מוה' סעדיה נר"ו גיסו של הרב הגאון מו' שלמה זלמן הנ"ל. עזב ביתו ובא לשמוע תורתו [של הגר"א], ושמש אותו שנים רבות, ולמד ממנו הרבה, בכל יום ויום בבואו לפני המלך עם הספר, פנים מסבירות הראה לו" (הקדמתם לביאור הגר"א לשו"ע או"ח, שקלוב תקס"ג).

גיסו הנזכר, הוא רבי זעלמעלע אחיו של רבי חיים מוולוז'ין, שניהם גדולי תלמידי הגר"א. ר"ס היה נשוי לאחות אשתו של ר"ז, בנותיו של הגביר הוילנאי רבי יחיאל מיכל פעסעלעס. רי"מ היה בנו של רבי יוסף בלאך, אמו קרויה פעסע, על שמה נקראו רי"מ וגיסו רבי אליהו בשם פעסעלעס.

מפקד וילנה 1784

ברשימות מפקד האוכלוסין של הדוכסות הגדולה של ליטא שנערכה בשנת 1784 (תקמ"ד) **בוילנה**, ישנה רשומה שיש לזהות את הדמויות בה עם ר"ס וגיסו רבי זעלמעלע (בית אב מס' 418 ובו 5 נפשות):

זלמן בן מיכל - הראש
גיסע - אשה
סעדיה - גיס
ליפקא - אחות
מרים - משרתת

במבט ראשון נראה שאין מדובר במי שאנו מחפשים: א', שכן ר' מיכל לא היה אביו של ר"ז אלא חמיו. ב', ליפקא מצויינת כאחות של זלמן, בעוד שאם מדובר באשתו של ר"ס, היא אמורה להיות אחותה של אשתו - גיסע. מאידך, אנו יודעים שפחות או יותר בשנה זו, ר"ס כבר היה בוילנה כאחד מתלמידי הגר"א (בשנת תקמ"ז 1787 לערך, כבר נשלח בידי הגר"א להתווכח מטעמו בפולמוס הלכתי. לחם שערים, הורודנה תקמ"ח). משכך, לא סביר שהשניים "סעדיה" ו"זלמן" המצויינים כגיסים אינם מי שידועים לנו כגיסים - ר"ז ור"ס, בפרט שזהו ה"סעדיה" היחיד המתועד בכל המפקד. יש לציין שגם שם אשת "זלמן" - "גיסע", דומה ביותר למה שידוע לנו ששם אשתו היה "גיטע", טעות שכיחה במפקדי אוכלוסין בעת ההיא.

הסבר סביר לאיך נוצרה הטעות הוא שהפוקד הממשלתי טעה, וחשב את ר"ז כבנו של רבי מיכל ולא כחתנו, ומכך נוצרה גם הטעות השניה, זו שציינה את ליפקא כאחותו של ר"ז ולא כגיסתו.

נמצא איפוא, שרבי זעלמעלע ורבי סעדיה, שני הגיסים חתני רבי יחיאל מיכל פעסעלעס, התגוררו בשנת תקמ"ד (1784) בבית משותף, וככל הנראה בצמידות לבית חמיהם כאמור.

		Мужики		Женск.	
		Имя	Возраст	Имя	Возраст
7406					
Мранископий					
У него жена Перя Пелуя					
У него дочь			18		30
У него дочь			12		10
У него жена Елена Ефимовна					
У него дочь			18		20
У него дочь					1
20. Нар. по при ревизии					
Своя Несамовидна			34		34
У него жена Анна Анна					
У него дочь			30		18
У него жена Елена Ефимовна					
У него дочь					40
У него					

שר - סעדיה בן נתנאל - ראש בית האב - גיל 54 - גיל 44 במפקד הקודם [1795]
 שר - ליבא בת מיכל - אשה - (חסרה בעת המפקד) - גיל 30 במפקד הקודם - מתה בשנת 1805
 שר - אסתר בת כתריאל - אשה - גיל 40 - הגיעה מסלוצק, מחוז מינסק
 שר - נוטקע בן סעדיה - בן - גיל 18
 שר - ביילא בת הירש - כלה - גיל 40 - הגיעה מסלוצק, מחוז מינסק

כמו כן, עולה מכאן שר"ס נולד בסביבות שנת 1751 (תקיא), ומכאן שבפטירתו בירושלים בתקע"ג (1813), היה כבן 62. כמו כן, למדים אנו שזמן קצר לפני שנערך מפקד זה, נתאלמן ר"ס מאשתו הראשונה ליבא/ליפקא בת ר' מיכל הנ"ל ונישא בשנית לאסתר בת ר' כתריאל, שהגיעה לוילנה מסלוצק, לכאורה.

כמו כן, למדים אנו שבנו ר' נתן נטע היה אז כבן 18 ונשוי לבילא בת ר' הירש. הפרטים הנוספים אודותיה, גילה ועיר מוצאה, שגויים ומועתקים לכאורה מהכתוב על אסתר אשת אביו.

אסתר - אשתו השניה של ר"ס - ובנו רנ"נ מופיעים שוב במפקד מונטיפיורי של שנת תקצ"ט (1839) שנערך בא"י, כ-30 שנה לאחר עלייתם.

שם אודות אסתר נרשם שהיא כבת 70 ושעיר מוצאה - שקלוב. מכאן שנולדה בסביבות שנת תקכ"ט (1769), קרוב לעולה ממפקד וילנה 1805, אז היתה כבת 40, ומכאן שנולדה בסביבות שנת 1765 (תקכ"ה). אם כי אודות עיר מוצאה לא ברור איפוא אם כן, אם היא סלוצק או שקלוב.

אודות רנ"נ נרשם שם שהיה כבן 50 ושעיר מוצאו - וילנה. אם בתקצ"ט היה כבן 50, מכאן שנולד בסביבות שנת תקמ"ט (1789), קרוב לעולה ממפקד וילנה 1805 הנ"ל, אז היה כבן 18, ומכאן שנולד בסביבות שנת 1787 (תקמ"ז). משכך, אמו היא ליבא/ליפקא אשתו הראשונה של ר"ס אביו.

מעניין לציין, שבמפקד הרוסי הראשון של וילנה, זה של שנת 1795 (תקנ"ה), ר' סעדיה אינו מופיע במפקד שלפנינו (אם כי ממפקד 1805 עולה שכן השתתף במפקד של 1795, ייתכן שפרטיו נוספו מאוחר יותר ולכן אינן ברשימות הקיימות היום), הוא נעדר גם מהמפקד של שנת 1801 (תקס"א) שלפנינו.

נמצא, כי ר"ס נולד בסביבות שנת 1751 (תקי"א) ונישא בחייו פעמיים, בראשונה לליבא/ליפקא ב"ר יחיאל מיכל פעסעלעס מוילנה, והיא היתה אם ילדיו. לאחר פטירתה בשנת 1805 (תקס"ה) נישא בשנית לאסתר ב"ר כתריאל מסלוצק או שקלוב, עמה עלה לא"י בשנת תקס"ט (1809). ר"ס עצמו נפטר כנודע בירושלים בשנת תקע"ג (1813), אסתר אשתו עוד היתה בחיים בירושלים בשנת תקצ"ט (1839) בעת עריכת מפקד מונטיפיורי הראשון בא"י.

סעדיה בן נתן נטע

נתן נטע בן סעדיה

חשין

חיים מוולוז'ין

זלמן בן יצחק מוולוז'ין

גנאולוגיה

עלייה לא"י

הוסף רשומת תגובה

פוסטים פופולריים מהבלוג הזה

רבי סעדיה תלמיד הגר"א ומשפחת חשין

יולי 21, 2020

אחת המשפחות הפרושיות הוותיקות בא"י הינה משפחת חשין, בראשה עמד רבי יצחק ב"ר זאב וולף מחסלביץ' שהיה מראשוני העולים לא"י ב"עליית תלמידי הגר"א", כבר בשנת תק"ע (1810). המסורת המשפחתית של המשפחה מספרת על כך שהינם צאצאים של ר' סעדיה ב

[המשך לקרוא](#)

האם ומתי התפללו חסידי חב"ד עם תלמידי הגר"א בצפת?

ינואר 17, 2021